

Eesti People to People Newsletter № 2, Juuli 2010

Ghana kauplejad, metsatöölised ja õnnelikud

Sellist nime kannab Ghanat kästlev mõjuuring, mis esitleb poliitikavaldkondade arengusidususe (PCD) praktikate analüüsi Euroopa poliitikate mõju näitel Ghana arengule. Uuring avaldati Euroopa Parlamendi koosolekul 29. juunil 2010. Kohtumisele järgnes Õiglase Poliitika Auhinna tseremoonia.

Kokkuvõte

Käesoleva mõjuuringu koostamisel viidi läbi uurimusi kolmes tähtsas poliitikavaldkonnas Ghanas: kaubandus, ebaseaduslik metsaraie ja migratsioon. Ehkki odava kanaliha sissevoolu tõttu Euroopa Liidust (EL) varises Ghana linnutööstus 1990. aastal peaaegu täielikult kokku, peaks viimane lähikuudel alla kirjutama dokumendile, mis avab ELi toodetele 80% Ghana turust. Lisaks sellele kaovad Ghana metsad ärevusttekitaval kiirusel. Ajavahemikus 1900-1990, langes Ghana metsa kate 8,2 miljonilt hektarilt 1,5le. 70% Ghana puidust tuleb ebaseaduslikust raiest ning EL impordib 43% Ghana puidust. Hoolimata 49,5 protsendilisest tervishoiutöötajate puudujäägist Ghanas, võttis Ühendkuningriik 2004. aastal tööle just seal väljaõppe saanud arste, hoides seeläbi koolituskulude pealt kokku 97,5 miljonit dollarit.

**“Enhancing policy coherence:
making development work better”
DCI-NSA ED/2008/154-226,
co-financed by the European Commission.**

Midagi tuleb ette võtta. Vastasel juhul satub ohtu 55% Ghana väiksemõõdulistes põllumajandusettevõtetes arvel oleva tööjõu elatis, Ghana metsavarud ammenduvad ning ghanalased jäävad ilma ülivajalikust kvaliteetsest tervishoiust. Ghana valitsus (GV) peab lähiaastatel pingutama, et nendele negatiivsetele arengutele vastu seista. Ühtlasi aga peab EL ühena Ghana tähtsamatest majandus- ja arengupartneritest oma poliitikaid muutma. Selleks on ELil nii moraalne, õiguslik kui majanduslik kohustus.

Kaubanduse ja arengu suhe on vastuoluline. Ehkki tänapäevases globaliseerunud maailmas on kõik riigid hõivatud rahvusvahelises kaubanduses, ei ole vaba kaubandus mitte alati parim tee majandusliku arenguni. Arenevate maade kodanikel ning valitsustel on veel meeles negatiivne mõju mida avaldasid 1980ndatel ja 1990ndatel käivitatud Structural Adjustment Programmes'id, kohustades arenevaid maid oma turge avama.

Kaubandus

ELi ja Lääne-Aafrika vaheline kaubandus moodustab 40% kogu ELi ning Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna (AKV) riikide vahelisest kaubandusest, muutes eelpool nimetatud piirkonna seega ELi peamiseks kaubanduspartneriks arenevas maailmas. EL on ka tähtis kaubanduspartner just nimelt Ghanale, kuna moodustab rohkem kui poolt Ghana eksport- ning 40% improtturust. Seetõttu on ELi ja Ghana vaheline kaubanduspoliitika võtmelise tähtsusega viimase arenguprotsessis.

2002. aasta detsembris sai ECOWAS piirkondliku majanduspartnerluslepingu (EPA) koostamise eesmärgil mandaadi läbirääkimiste alustamiseks Lääne-Aafrikas. 2007. aasta aprilliks oli aga selge, et piirkondlikku kokkulepet ei saavutata tähtajaks. Enamiku jaoks selle piirkonna riikidest ei tekitanud see suuri probleeme, kuna nad kuuluvad vähim arenenud riikide (LDC) hulka ning omavad seega Everything but Arms (EBA) kokkuleppe raames tollivaba ligipääsu ELile.

Nigeeria, Elevandiluurannik ja Ghana see-eest, kes ei kuulu LDCde hulka, pidid Cotonou'le alternatiivi leidma. 2007. aasta lõpuks algatasid Ghana ja Elevandiluurannik ajutise EPA (iEPA), Nigeeria aga liitus ELi üldise soodustuste süsteemiga (GSP).

Alates 2009. aastast on Ghana iEPA all pühendunud 80% EList pärinevate importkaupade tariifide langetamisele 15. aasta jooksul. Sellest hoolimata ei ole Ghana veel allkirjastanud ajutist kokkulepet ning ECOWASi läbirääkimised piirkondliku EPA loomiseks jätkuvad. Lahendamata küsimuste hulka kuuluvad teiste seas turulepääsu pakkumine, lepingu arengut puudutav osa ning teenuste ja valitsuse hangete liberaliseerimisega seotud kohustused. Ehkki EL loodab läbirääkimised 2010. aasta juuniks lõpetada, ei usu enamik inimestest selle ootuse realistlikkusse. Selle eesmärgi saavutamiseks tuleb oluliselt tõsta ELi arengueesmärkide ja EPAd vajaduste sidusust.

Sidususe tõstmiseks on välja pakutud mitmeid soovitusi. Hädavajalikumad neist on järgmised:

- **EL ei tohiks survestada Ghanat iEPAga liituma. Lääne-Aafrika piirkondliku EPA loomiseni peaks EL vajadusel tagama Ghanale GSP+ staatuse läbi eelisligipääsu oma turule.**
- **EL peaks veenduma, et kõik punktid, mis ei ole vajalikud EPA vastavuseks WTOga, EPAst eemaldataks. Selleks tuleb üle vaadata Most Favourite Nations printsiibi praegused tingimused ja algsed reeglid ning eemaldada eksportmaksude klausel.**
- **Kindla ajakava asemel peaks EL siduma liberalisatsiooniskeemi arenguetaalonidega GSP all, et tööstused saaksid üles ehitada piisavalt mahtu ELi toodetega võistlemiseks.**
- **EL peaks andma ECOWASile piisavalt aega konsensusele jõudmiseks vastuolulistes küsimustes. Kui EL tõukab ECOWASi enne erimeelsuste lahendamist alla kirjutama või survestab piirkonda üksikliikmete läbi, riskib ta piirkondliku integratsiooni nurjamisega.**

Ebaseaduslik metsalangetamine

Ebaseaduslikku metsalangetamist ja globaalset illegaalset puidukaubandust loetakse ülemaailmselt metsade, bioloogilise mitmekesisuse ja arengu põhilisteks ohustajateks. Ebaseaduslikul raiel on ränk mõju maailma metsadele ning kogukondadele, kes sõltuvad metsavaradest. Enamgi veel, illegaalne raie jätab arenevate riikide valitsused ilma ülivajalikust tulust, soodustab korruptsiooni levikut, õõnestab head valitsemist ning võib tekitada konflikte kohalike populatsioonide vahel.

EL on alati olnud Ghana peamisi kaubanduspartnereid puidutööstuses. 2008. aastal moodustas ELi osakaal 43% Ghana ekspordi koguväärtusest ning 33% registreeritud ekspordi kogumahust. Ehkki ebaseadusliku metsalangetamise peatamise kohustus lasub peamiselt puitu tootvatel riikidel, mängib EL kui ebaseaduslikult langetatud puidu suurtarbija illegaalse metsaraie vastases võitluses võtmerolli. Eriti oluline on see poliitika sidususe koha pealt, kuna suur osa ELi abist Ghanas on suunatud keskkonnakaitsele, valitsemise parendamisele ja aastatuhande arengueesmärkide (MDGde) saavutamisele. Ebaseaduslik metsaraie mõjutab kõiki neid valdkondi.

EL tunnistab oma rolli raadamise ja ebaseadusliku metsalangetamise vastases töös. 2003. aastal võttis EL vastu metsaõigusnormide täitmise järelevalvet, metsahaldust ja puidukaubandust (FLEGT) kästileva tegevuskava, mis keskendub puitu tootvate riikide valitsemise parendamisele, seadusandlike ja regulatiivsete reformide toetamisele ning süsteemide loomisele illegaalse puidu sisseveo takistamiseks ELi turule. FLEGTi üks peamisi elemente on vabatahtlike partnerluslepete (VPAd) sõlmimine ELi ja puitu eksportivate riikide vahel. VPA põhieesmärk on õigusliku raamistiku tagamine ja süsteemi seire, tagamaks et kogu ELi imporditud puit on omandatud, lõigatud, transporditud ja eksporditud kooskõlas eksportiva riigi seadustega. 2008. aastal sai Ghanast esimene VPAlle allakirjutanud riik. Esimesed VPA litsentsiga puidu laadungid peaksid ELi jõudma 2010. aasta lõpuks. Vahepeal aga arendab Ghana VPA litsentside väljastamiseks vajalikku puidujälgimissüsteemi (WTS). VPA rakendamist Ghanas rahastatakse

kohalikest vahenditest ning Euroopa Komisjoni, Prantsusmaa, Madalmaade, Ühendkuningriigi ja Maailmapanga poolt toetatud multi-donor programmist.

Lisameetmeid rakendamata ning korraliku järelvalveta osutub VPA illegaalsete tegevuste peatamises ebaefektiivseks ning ei võimalda kohalikel kogukondadel metsavarudest kasu saada. Ehkki nende reformide läbiviimine on peamiselt Ghana valitsuse vastutuse all, võib EL VPA korraliku rakendamise ja järelvalve tagamata jätmisel riskida oma keskkondlike ning arengualaste investeeringute õõnestamisega.

Seega pakub EVF välja mitmeid poliitikaalaseid soovitusi. Neist hädavajalikumad on järgmised:

- **EL peaks tagama Ghana Valitsuse vastutuse kandmise VPAs antud lubaduste eest. Ghana suutmatuse korral lubatud reforme läbi viia, tuleks peatada keskkonnaelarve toetuste väljastamine.**
- **EL peaks seadma valitsemise VPA keskmesse ja aitama Ghana valitsusel metsandusseadusi rakendada, korruptsiooniga võidelda ning läbi viia õiguslik ülevaade maa ja puu õigustest ning tulujaotusest.**
- **EL peaks tagama, et ELi suunduvate eksportide kõrval arvavad VPAlle alla kirjutavad riigid lepingu sisse ka sise- ning muud eksportturud.**
- **EL peaks veenduma, et sotsiaalsete tagatiste klauselit järgitakse korralikult; see hõlmab VPA mõju hindamist kohalikule elatisele ja sidusrühmade institutsiooniliste kokkulepete (taas)läbirääkimisvõime tugevdamist.**

Migratsioon

Kuna teadlikkust migratsiooni ja arengu mitmetasandilisest seotusest tõstetakse, on migratsioon arengukoostöös järjest suurem küsimus. Ühest küljest panustavad migrandid arengusse: migrantide poolt koju saadetud rahasummad ületavad peaaegu kahekordselt arengukoostööle kulutatava raha hulga. Teisalt on migratsioonil negatiivne mõju migrantide päritoluriikidele. Arenevate riikide jaoks on vabatahtliku migratsiooni peamine negatiivne efekt kõrgete oskustega tööliste kaotamisest tingitud ajude äravool. Taoline ajude äravool annab ränga tagasilöögi migrantide päritoluriikide tööturule, avaldades kahjulikku mõju elutähtsatele sektoritele nagu haridus ja tervishoid ning vähendades nende riikide võimalusi MDGsid saavutada.

Ghana on nii pika- kui lühiajalises perspektiivis märkimisväärse väljarändega riik. Mitmed ghana perekonnad ning üksikisikud suhtuvad migratsiooni kui tähtsasse ellujäämisstrateegiase. Ghana, kelle populatsioonist umbes 15% elab väljaspool riigi piire, asetub Aafrika migratsioonitabelis viiendale kohale. Vahemikus 1993-2002 lahkus ligikaudu pool kõigist arstidest ja kolmandik õdedest pärast väljaõppe saamist riigist.

Hetkel otsib Euroopa Komisjon ühist lähenemist migratsiooniküsimusele. ELis on käibel arusaam, et migratsioonipoliitikas peaks arvesse võtma nii ELi kui migrantide ja nende päritoluriikide huve. Selles suhtes on võtmesõnaks saanud korduvränne, mis võimaldab migrantidel ELis töötada ja hiljem kodumaale naasta. Korduvränne peaks aitama ELil üle saada tööjõupuudusest, tuues samal ajal läbi koju saadetava raha ning võidetud oskuste kasu ka tööjõudu eksportivatele riikidele; nõ. ajude juurdekasv.

Siiski, hoolimata ELi vastumeelsusest luua seaduslikke võimalusi madalate oskustega töötajate migratsiooniks ELi, teeb ta kiireid edusamme kõrgete oskustega migratsiooni lihtsustamiseks.

Neljast 2005. aastal ELi Global Approach to Migration raames visandatud legaalse migratsiooni direktiivist on siiani ainsana rakendatud Blue Card, mis keskendub kõrgete oskustega migrantidele. Ühtlasi on EL enam kui valmis looma illegaalse migratsiooni vastaseid poliitikaid. Läbi EUROPOLI ja FRONTEXi investeerib EL suuri summasid illegaalse immigratsiooni ja inimkaubanduse vastu võitlemiseks. Lisaks sellele rakendavad liikmesriigid illegaalsetele migrantidele vabatahtlikke ja sunniviisilisi päritoluriiki naasmise programme.

Kui EL tahab tõsimeeli migratsiooni arengu kasuks tööle panna ja migratsiooni ning arengu vallas oma pühendumuste juurde jääda, tuleb läbi viia mitmeid parandusi. Järgmised soovitused on tähtsaimad:

- **ELi migratsioonipoliitika peab arvestama nii ELi nõudluse kui arenevate riikide varudega. See tähendab, et EL peaks looma võimalusi madalamate oskustega inimeste legaalseks migratsiooniks, võimaldades neil seega teenida õiglast palka ning võita teadmisi ja kogemusi, mida hiljem Ghanas rakendada.**
- **Ehkki see ei lahenda ajude äravoolu probleemi, peaks EL tegelema tähtsa tõukefaktoriga, ratifitseerides aktiivse värbamise vähendamise eesmärgil WTO globaalse eetilise värbamise käitumisjuhendi.**
- **Osa hetkel EUROPOLI ja FRONTEXi kaudu migratsiooni haldamisse suunatud rahast tuleks ümber jaotada arenguprogrammidele. Kõik katsed siduda arenguabi migratsiooni vältimisega tuleb tagasi lükata.**

Partnerid:

Instituto Marquês de Valle Flôr - Portugal

www.coerencia.pt

www.imvf.org

Evert Vermeer Foundation - Holland

www.fairpolitics.eu

www.fairpolitics.nl

www.evertvermeer.nl

Prague Global Policy Institute - Tšehhi Vabariik

www.glopolis.org

Eesti People to People - Eesti

www.ptpest.ee

Cape Verdian Platform of NGOs - Cape Verde

www.platongs.org.cv